

Stručná história izraelského národa –

4. diel

Category: Izrael

written by Drahoslav Vajda | 1. júla 2026

Seriál v piatich dieloch

**Od narodenia Ježiša z Nazareta (1 pred Kristom),
po koniec 1. storočia (100 po Kristovi)**

A. Datovanie novozákonnej doby 1. storočia

V tomto diely sa v stručnosti pozrime na udalosti novozákonnej éry – obdobia života Pána Ježiša a jeho apoštolov. Je to obdobie 1. storočia n.l. (po Kristovi).

Datovanie predovšetkým počiatku tejto doby sa v jednotlivých zdrojoch značne líši. Preto sme sa rozhodli, že jednotlivým udalostiam priradíme najhodnovernejšie dátumy, ku ktorým sme dospeli na základe preskúmania údajov nám dostupných zdrojov. Preskúmali sme tieto zdroje, ale ako s celkom, teda

so všetkým, čo sa v nich v súvislosti s datovaním počiatkov novozákonnej doby uvádza, sa s nimi nedokážeme stotožniť. Sú v nich pasáže a výklady, ktoré nie sú v zhode s učením Písma. Preto sme sa rozhodli v tomto oddiele neuvádzať odkazy na jednotlivé zdroje a ani sme ich nezaradili do zoznamu literatúry za článok, aby sme čitateľa odkazom na príslušný zdroj neuviedli do omylu a na cestu bludu. Preto prosíme čitateľa o pochopenie tohto postupu. Tento postoj vysvetlíme na konkrétnom príklade:

Ide, napríklad, o situáciu, keď z východu prišli traja mudrci (králi), aby sa poklonili Ježišovi, práve narodenému kráľovi Židov. Do Jeruzalema a následne do Betlehema ich priviedla hviezda, ktorá išla pred nimi. Z Matúšovho evanjelia je zrejmé, že hviezda, ktorá ich viedla, bola nadprirodzený úkaz. V rôznych zdrojoch sa však datovanie tejto udalosti, a tým aj následných udalostí, deje s odvolaním sa na astronomické údaje o konjunkcii planét Jupitera a Saturna v súhvezdí Rýb. V iných sa táto udalosť dáva do súvisu s Halleyho kométou. Oba tieto spôsoby datovania Ježišovho narodenia a interpretácia príbehu *Betlehemskej hviezdy* sú očividný nezmysel a evidentná snaha nadprirodzený Boží zásah vysvetliť vedecky ako prirodzený jav. A aj ďalšie iné veci alebo tvrdenia, s ktorými sa nemôžeme stotožniť (výklad Danielovho a Joelovho proroctva a iné).

To, o čo sa s istotou opierame, je poznanie, že *naš letopočet* (n. l.), čiže systém *Anno Domini* počítania času, ktorý zostavil mních Dionysius Exiguus v 6. storočí po Kristovi, je správny.

Pre datovanie udalostí počiatku tohto obdobia je dôležitá chronológia života Ježiša Krista. Ide predovšetkým o tri udalosti: *jeho narodenie, začiatok a koniec jeho služby*.

Historické pozadie Ježišovho života a služby

Keď sa Ježiš narodil, bola Palestína už od roku 63 pred Kristom pod rímskou

nadvládou. Vládli jej Rímom určení panovníci, z ktorých najznámejší bol *Herodes Veľký*. Kráľom bol menovaný v decembri roku 38 pred Kristom, ale vlády v Jeruzaleme sa ujal až v auguste roka 35 pred Kristom a kraľoval až do svojej smrti. Zomrel tesne pred Veľkou nocou okolo 20. marca roku 1 po Kristovi vo veku asi 70 rokov. Po jeho smrti došlo k rozdeleniu územia tohto kráľovstva podľa jeho vôle (testamentu) medzi jeho troch synov.

Herodes Archelaos (23 pred Kristom – 16 po Kristovi), pripadlo mu Judsko a Samária. Bol tam tetrarchom (1 po Kristovi – 10 po Kristovi). V desiatom roku jeho zlej vlády bol zosadený a cisár sa rozhodol pre priamu správu tejto oblasti. Dosadil namiesto Archelaosa rímskeho prokurátora, ktorý bol priamo podriadený vládcovi provincie Sýrie. V dobe Ježišovej služby bol týmto prokurátorom Poncius Pilát (v rokoch 26 až 36 po Kristovi).

Herodes Antipas (20 pred Kristom – 39 alebo 40 po Kristovi). Bol tetrarcha Galilee a Peree. Zastával svoj úrad počas celej Ježišovej služby. Vládol v rokoch 1 po Kristovi až 39 po Kristovi, keď bol zosadený cisárom Caligulom a poslaný do vyhnanstva. Nechal popraviť Jána Krstiteľa a stretol sa s Ježišom pred jeho smrťou.

Herodes Filip (asi 26? pred Kristom – 34? po Kristovi). Po otcovej smrti mu pripadla vláda nad severnou časťou kráľovstva (územie severovýchodne od Galilejského jazera, Iturea, Golanské výšiny, Trachonitis). Keďže jeho manželstvo bolo bezdetné, po jeho smrti boli jeho územia pripojené k provincii Sýria pod správou *Herodesa Agrippu I.* (po krátkom prerušení priamo rímskou vládou bol judským kráľom až do svojej smrti – kraľoval v rokoch 41–44 po Kristovi). Herodes Agrippa I. (bol vnuk Herodesa Veľkého) dal popraviť Jakuba a uväznil Petra (Skutky 12. kapitola).

Herodes Veľký sa preslávil mnohými veľkolepými stavbami, z ktorých najznámejšia je prestavba druhého jeruzalemského (Zerubábelovho) chrámu. Prestavba niesla pomenovanie Herodesov chrám. Tento chrám zničili v roku 70 po Kristovi Rimania počas potláčania židovského povstania. Dodnes sa z neho zachovala časť západnej časti vonkajšej hradby, ktorá pôvodne obklopovala Chrámovú horu. Nesie pomenovanie *Múr nárekov*.

Chronológia Ježišovho života a služby

a) Ježišovo narodenie

Ježiš sa narodil pred smrťou židovského kráľa Herodesa Veľkého (Matúš 2:1, 13-15; Lukáš 1:5). Narodil sa 25. decembra roku 1 pred Kristom. V tomto roku prebiehalo podľa nariadenia cisára Augusta v celej rímskej ríši sčítanie ľudu, čo je spoľahlivo doložené archívnym materiálom. K sčítaniu došlo vtedy, keď bol Cyrenius vládcom nad Sýriou (Lukáš 2:1-2). V našom letopočte neexistuje rok nula. Ježiš v roku 1 po Kristovi mal teda jeden rok.

Tu uvedieme, prečo sa počiatok letopočtu nekladie presne do dňa narodenia Ježiša Krista. Je to tým, že od čias Júliusa Cézara (od roku 45 pred Kristom) všetky úpravy kalendára začínajú prvým dňom prvého mesiaca nasledujúceho roka. Dionysius Exiguus, mních, ktorý v 6. storočí zostavil náš letopočet (n.l.), túto skutočnosť zrejme rešpektoval, takže 1. január roku 1 je prvým dňom *nášho letopočtu* (lat., AD, Anno Domini, roku Pána), pričom Ježiš sa narodil 25. decembra roku -1 (25. decembra v 1. roku pred Kristom).

Ďalšia poznámka sa týka toho, že deň narodenia Ježiša Krista (25. december) nemá nič spoločné s „kultom Slnka v deň zimného slnovratu“, ako tvrdia niektorí kritici a oponenti tohto dátumu Ježišovho dňa narodenia. K stanoveniu dátumu dňa narodenia sa dospelo rozborom evanjelií a starobylých spisov prvých storočí, do čoho patria aj (alebo hlavne) *Starožitnosti* Jozefa Flávia. Zaviesť tento deň ako *kult Slnka* bola aktivita cisára Aureliana až v roku 274 po Kristovi.

b) Začiatok Ježišovej služby

Podľa Lukáša a Jána

Ježiš verejne vystúpil až potom, ako začal pôsobiť Ján Krstiteľ. Ten začal službu v 15. roku vlády rímskeho cisára Tibéria. Tibérius sa stal cisárom v deň smrti cisára Augusta, čo sa stalo 19. augusta roku 14 po Kristovi a pätnásty rok jeho vlády začal 19. augusta roku 28 a trval do 19. augusta roku 29. Nevieme presne, kedy Ján začal kázať na púšti, ale bolo to ešte pred 19. augustom roku 29.

Medzi Ježišovým narodením a začiatkom jeho služby leží doba „asi tridsať rokov“ (Lukáš 3:23). Ježiš dosiahol vek 30 rokov 24. decembra roku 30 a jeho verejná služba sa počíta od vodného krstu v rieke Jordán, ktorý vykonal Ján. Ku krstu došlo, ako uvádzajú zdroje, 8. decembra roku 30, teda sa podľa Lukáša dá povedať, že už mal „asi 30 rokov“. Po Ježišovom krste nasledovalo obdobie, ktoré zahrňovalo 40 dní pobytu na púšti, povolanie niektorých učeníkov, svadbu v Galilejskej Káne a krátky pobyt v Kafarnaume (Ján 1:35-49, 2:11-12). Po týchto udalostiach Ježiš počas prvého roka svojej verejnej služby šiel do Jeruzalema sláviť prvú Paschu (Veľkú noc, Ján 2:13) vo svojej službe, ktorá pripadla na 26. marec roku 31 po Kristovi.

c) Koniec Ježišovej služby

Ježiš bol ukrižovaný v dobe pôsobenia judského prokurátora Poncia Piláta, teda určite v niektorom roku v rozmedzí rokov 26–36 po Kristovi. Podľa Jánovho evanjelia Ježiš počas svojej služby mal v Jeruzaleme účasť na troch sviatkoch Paschy. Počas tretej bol ukrižovaný.

Boli to nasledovné Paschy:

Prvá: 26. marca 31 po Kristovi

Druhá: 14. marca 32 po Kristovi

Tretia: 3. apríla (piatok) 33 po Kristovi

Zhrnutie

Dôležitými medzníkmi v živote Ježiša Krista z Nazareta sú:

a) Ježiš sa narodil 25. decembra roku 1 pred Kristom.

b) Verejne začal slúžiť po krste začiatkom decembra roku 30. Mal približne tridsať rokov.

c) Bol ukrižovaný v piatok 3. apríla roku 33 po Kristovi. O dĺžke jeho služby, ktorá trvala asi tri až tri a pol roka, sa usudzuje podľa účasti na troch slávnostiach Veľkej noci.

Chronológia apoštolského obdobia

Apoštolské obdobie začína dňom Letníc, dňom vyliatia Svätého Ducha na asi 120 učeníkov Ježiša Krista zhromaždených v Jeruzaleme. Je pravdepodobné, že udalosti v ranom období vzniku Cirkvi postupovali veľmi rýchle. Ako zdroj datovania a chronológie pre väčšinu historikov slúži Kniha skutkov doplnená údajmi z epištol (apoštolských listov) a zo židovských i svetských prameňov. Podľa údajov z týchto zdrojov je možné načrtnúť datovanie a chronológiu tohto obdobia. Robí sa tak hlavne cez údaje o pôsobení apoštola Pavla: *Pavlovo obrátenie, návštevy Jeruzalema, misijné cesty, jeho uväznenie a smrť.*

Zo svetských dejín za najistejší dátum tejto doby (s presnosťou jedného roka) je považované obdobie funkcie prokonzula Acháje, ktorú vykonával Gallion (Skutky 18:12). Jeho vláda sa kladie do rokov 51–52 po Kristovi.

Keby bol Gallion do úradu dosadený len krátko pred udalosťou zo Skutkov 18:12, potom by Pavlov pobyt v Korinte mohol spadať do doby medzi jeseň roka 50 a jar 52. To súhlasí s *nedávnym príchodom* Žida Akvilu a jeho ženy Priscilly z Itálie, ktorý sa datuje do roku 50.

Ďalšie udalosti tejto doby, ktoré sa považujú za spoľahlivo datované:

Smrť Herodesa Agrippu I. (Skutky 12:20-23) na jar v roku 44 po Kristovi.

Hlad za cisára Klaudia (Skutky 11:28) v rokoch 44–48 po Kristovi.

Vypovedanie Židov z Ríma za cisára Klaudia (Skutky 18:2) v roku 49 po Kristovi.

Úradovanie prokonzula Galliona (Skutky 18:12) – roky 51–52 po Kristovi.

Úradovanie prokonzula Felixa (Skutky 23:26, 24:27) – roky 52–60 po Kristovi.

Úradovanie prokonzula Festa (Skutky 24:27) – roky 60–62 po Kristovi.

Datovanie a chronológia služby apoštola Pavla

Pavol sa obrátil po Štefanovej smrti asi v roku 34. Po svojom obrátení strávil tri roky v oblasti Damašku (Galatským 1:18). Potom navštívil Jeruzalem a zdržal sa tam 15 dní. Potom odtiaľ odišiel do Tarzu. V Tarze a Cilícii kázal asi 5 rokov a potom ho Barnabáš priviedol do Antiochie. Druhýkrát po svojom obrátení navštívil Jeruzalem po 14 rokoch (koniec roka 46 a začiatok 47, keď s Barnabášom priniesli z Antiochie do Jeruzalema finančnú podporu).

Pavol a Barnabáš zanesli zbierku do Jeruzalema a vrátili sa späť. Po návrate v tomto istom roku odišli z Antiochie na *prvú misijnú cestu* (začiatkom roka 47). Kázali na Cypre a v mestách južnej Galácie. Potom sa vrátili do Antiochie. Koniec prvej cesty sa datuje na koniec roka 48. Pavol s Barnabášom sa v roku 49 zúčastnili apoštolského rokovania (koncilu) v Jeruzaleme (Skutky 15).

Druhá misijná cesta začala krátko po skončení koncilu v Jeruzaleme ešte v roku 49. Do Korintu Pavol prišiel na jeseň v roku 50 a opustil ho na jar 52. Počiatok úradovania prokonzula Galliona (roky 51–52 po Kristovi) určuje pomerne presne dobu pobytu Pavla v Korinte. Pavol kázal v Korinte celkovo jeden rok a šesť mesiacov (Skutky 18:11). Po udalosti s Gallionom (verš 12) Pavol pobudol v Korinte ešte mnoho dní (verš 18) a potom cez Kenchrey odišiel do Efezu a späť do Antiochie (verše 19–22). Tým sa asi koncom roka 52 alebo začiatkom roka 53 skončila druhá Pavlova misijná cesta.

Tretia misijná cesta (tzv. egejské obdobie) je datovaná do rokov 53–58. Začala v Antiochii v roku 53 a skončila v Jeruzaleme, kam sa Pavol navrátil na jar v roku 58. V Jeruzaleme bol zatknutý a odvedený do Cézarey, kde za prokonzula Felixa bol dva roky väznený v domácom väzení (v rokoch 58–60). Dvojročné Pavlovo väzenie v Cézarei skončilo za úradovania prokonzula Festa, Felixovho nástupcu. Počas jeho úradovania bol Pavol deportovaný do Ríma. Z Cézarey odišli loďou na jeseň roku 60. Na mori stroskotali a zimu strávili na Malte. Do Ríma prišli na jar alebo v lete roku 61. Ďalšie dva roky Pavol strávil v domácom väzení v Ríme a „*kázal kráľovstvo Božie a učil o Pánu Ježišu Kristovi úplne smelo a bez prekážky*“ (Skutky 28:31). Týmto konštatovaním a rokom 63 končí Kniha skutkov.

Pavol s najväčšou pravdepodobnosťou bol z väzenia prepustený v roku 63. Po prepustení sa znova horlivo pustil do práce na budovaní cirkvi a upevňovaní zborov. Po nejakej dobe bol opäť uväznený a čakala ho smrť. Pavol zomrel asi v roku 67 počas vlády cisára Nera (vládol v rokoch 54–68 po Kristovi). Traduje sa, že bol popravený. Nevie sa však s istotou, aký bol jeho koniec.

Popavlovské obdobie

Počas apoštolského obdobia sa bohoslužobný život v Jeruzaleme sústreďoval okolo tzv. Herodesovho chrámu. Herodes prestaval druhý jeruzalemský chrám (Zerubábelov) a chrámové návršie. Napriek tomu, že podstatná prestavba chrámu bola dokončená o desať rokov od začiatku prestavby (asi v roku 4 pred Kristom), práce na dokončení pokračovali až do roku 64 po Kristovi. Do tohto už obnoveného chrámu priniesli Jozef s Máriou Ježiša na ôsmy deň po jeho narodení.

Chráam bol zničený v roku 70 po Kristovi rímskym vojskom pod velením Tita Vespaziána, ktorý bol potom v rokoch 79–81 po Kristovi rímskym cisárom. Mnohých Židov zajali a ako vojnovú korisť odviedli do Ríma. Titus Caesar Vespasianus zomrel prirodzenou smrťou a po ňom vládu v Ríme prevzal jeho mladší brat Domicián.

Cisár Domicián vládol v rokoch 81–96. Počas jeho vlády bol apoštol Ján vo vyhnanstve na ostrove Patmos. Ján zomrel prirodzenou smrťou počas vlády cisára Trajána. Za najpravdepodobnejší dátum jeho smrti sa považuje rok 100 po Kristovi. Smrťou apoštola Jána skončilo apoštolské obdobie.

Nie je k dispozícii ani jedno dielo, ktoré by písomnou formou podávalo históriu Cirkvi od záveru a ukončenia Knihy skutkov do konca prvého storočia. O udalostiach tejto doby máme informácie z jednotlivých kníh novozákonného kánonu a z poznámok v dielach tzv. *raných cirkevných otcov*. Určenie dátumu a miesta vzniku novozákonných kníh z tejto doby je veľmi problematické, takže je takmer nemožné zostaviť chronologicky správny a presný obraz tejto doby a celého apoštolského obdobia.

Dôležitým medzníkom v Izraeli v poapoštolskom období bolo protirímske povstanie, ku ktorému došlo pod vedením falošného proroka Bar Kochbu v rokoch 132–135 po Kristovi. Rímske vojská na rozkaz cisára Hadriána povstanie kruto potlačili, zničili mesto Jeruzalem a židovské obyvateľstvo rozptýlili. Obe udalosti, zničenie chrámu v roku 70 a potlačenie povstania Bar Kochbu, znamenali definitívne a konečné rozptýlenie židovského obyvateľstva medzi národy sveta.

Ovocie Pavlových misijných ciest

Príchodom do Jeruzalema z tretej cesty sa skončila najaktívnejšia časť Pavlovej činnosti medzi pohanmi. Pavlova misia medzi pohanmi trvala približne desať rokov. K tomu treba prirátať štyri roky väzenia – dva roky v Cézarei a dva roky v Ríme. Za toto obdobie Pavol vybojoval pre uverivších evanjeliu z pohanov a Židov slobodu od jarma zákonníctva. Vybudoval pevnú reťaz kresťanských zborov od Sýrskej Antiochie až do Macedónska, Acháje a Ilýrie. Vychoval celý rad svojich spolupracovníkov a nasledovníkov, ako boli Lukáš, Timotej, Sílās, Aristarchos, Titus a iní, ktorí boli schopní pokračovať v diele na Božej roli.

Napísal štrnásť epištol, ktoré sú základným dielom v otázkach kresťanskej viery a učenia. Svojimi kázňami položil základ biblického učenia a apologetiky. Napriek prekážkam zo strany nepriateľov v moci Svätého Ducha ukotvil a upevnil Cirkev z pohanov a Židov na pevnom základe Božej milosti.

Záverom o datovaní a chronológii

Ako môžeme porozumieť už i z toho, čo uvádzame v tomto článku, presné (absolútne) datovanie a chronológia udalostí je pre nedostatok sekulárnych a nepresnosť existujúcich zdrojov prakticky nemožná. Čím ďalej do minulosti, tým je nepresnosť datovania na základe sekulárnych zdrojov väčšia a väčšia. Ani Písmo (Biblia) neposkytuje datovanie celej chronológie dejín ľudstva. Niektoré úseky histórie (časové sekvencie) sú biblicky datované spoľahlivo na základe chrono-rodokmeňov (chronogenealógie). Obdobie od stvorenia sveta po patriarchov je datované s presnosťou jedného roka v systéme letopočtu Anno Mundi. Prevod datovania tohto obdobia do systému nášho letopočtu (pred Kristom, pred n. l.) je sprostredkovaný udalosťou, ktorú je možné spoľahlivo datovať aj historicky na základe sekulárnych záznamov. Pre biblických veriacich je pritom povzbudzujúce, že mnohé archeologické a archívne nálezy dokumentujú udalosti tak, ako sú zaznamenané v Biblii.

To, že často nepoznáme presný dátum jednotlivých udalostí v absolútnom zmysle, ich presné umiestnenie na číselnej časovej osi, aj keď by sme si to tak želali, nás nemusí trápiť. Oveľa dôležitejšie ako poznanie dátumu je poznanie a prijatie obsahu biblickej udalosti a zvesti toho, čo táto udalosť pre život jednotlivca znamená. Som presvedčený, že toto je primárny zámer

Božieho zjavenia v Biblii tak, ako ho dal zapísať Svätý Duch.

B. Izrael v dobe prvého príchodu Krista

Proroctvá starozákonných prorokov

Starozákonní proroci Izraela a prostredníctvom nich aj celý Izrael poznali, že oni ako národ a aj ako jednotlivci, ale aj ostatné národy, sú v rukách Hospodina. Už dobre vedeli, že je to Boh, v ktorom je záchrana, spasenie, ktorý má záľubu v milosti, spravodlivosti a súde (Jeremiáš 9:24). Je to Boh, od ktorého sa za každých okolností dalo očakávať splnenie jeho sľubov, ale aj varovaní a hrozieb (pozri napr. 5. Mojžišovu kapitolu 5-8, ale najmä 28-30). Izrael ako národ vo svojej histórii prechádzal rôznymi obdobiami súžiení, katastrof a súdov. Dialo sa im to za ich neposlušnosť a nevieru. Často sa ocitali pod nadvládou a útlakom okolitých národov. Izrael túžil po vyslobodení, po dni spasenia, po dni záchrany. Skrze prorokov mu bolo oznámené, že príde čas jeho konečnej spásy – Boh im pošle záchranu v osobe muža, svojho služobníka, vyvoleného Mesiáša.

Zostatok Izraela

Izrael ako národ je neposlušný, je tvrdej šije, avšak v každom pokolení (generácii) izraelského národa v každej dobe existujú takí, ktorí veria (majú abrahámovskú vieru alebo po príchode Mesiáša vieru v Krista). Ostatní neveria, sú Bohu neverní a vo svojich srdciach zatvrdení. Tých veriacich v každom čase Božie slovo nazýva „zostatkom Izraela“. Slovo „zostatok“ alebo „ostatok“ označuje tú časť nejakého celku, ktorá ostala, zvýšila, pozostala či prežila. Výraz „ostatok“ však starozákonné texty používajú *najmä* a *špecificky* v súvislosti s proroctvami o spásе izraelského národa (napríklad Izaiáš 10:20-22, Jeremiáš 31:7, Zachariáš 8:11-13). Podrobnejšie o *ostatku Izraela* píšeme v zdroji.¹⁾

Izrael je „Božím ľudom“ v dvojakom zmysle. Celý etnický Izrael ako národ sú „zvláštnym telesným potomstvom Abraháma“. V tomto zmysle sú celé etnikum „vyvoleným Božím národom“ a Boh s nimi ako s jediným národom spomedzi všetkých národov sveta koná ako s Božím ľudom. Izrael (ako etnikum, ako

národ) v starozákonnej dobe reprezentuje na zemi Boží ľud. Je to tak aj vtedy, keď sú verní a poslúchajú, je to tak aj vtedy, keď sú neverní, neposlúchajú, voči Bohu sa búria. Je to tak pre zaslúbenia dané Abrahámovi z dôvodu, že ako celé etnikum sú „zvláštnym telesným potomstvom Abraháma“. V tomto národe sú v každej generácii (v každom čase) takí, ktorí sú Bohu verní a poslušní, pričom ich vernosť a poslušnosť pramení z (abrahámovskej) viery, a sú takí, ktorí Boha neposlúchajú, sú mu neverní, pretože majú tvrdé (neobrezané) srdce a tvrdú šiju. Reptajú a voči Bohu sa búria, či už z času na čas, alebo neustále. Ich nevera a neposlušnosť pramení z toho, že nemajú (abrahámovskú) vieru, Bohu neveria. S týmito nevernými Boh nikdy nekoná ako s „pravým Božím ľudom“. Týchto Boh trestá časnými trestami a aj smrťou, za čím nasleduje konečný Boží súd a večné zatratenie (pozri príklad tých pobitých na púšti). Je to zrejmé a očividné v čase putovania z Egypta do zaslúbenej zeme aj v čase prebývania v zaslúbenej zemi v období sudcov, aj v období kráľov a aj v období obnovy po návrate z babylonského vyhnanstva. O izraelskom národe to platí aj v čase príchodu a zemskej služby Pána Ježiša Krista.

Božím ľudom v tom pravom zmysle slova sú len tí z izraelského národa, ktorí sú veriaci, verní a poslušní, čiže „deti Abrahámove podľa viery“, „synovia (a dcéry) zaslúbenia“. Toto je tá časť Izraela, ktorú Písmo často nazýva „ostatok Izraela“. To sú tí, ktorí sú „podľa vyvolenia milosti“. K nim, do koreňa olivy (to je Abrahám), sú vštepené neprirodzené (bez izraelského etnického pôvodu) ratolesti (vetvy), čiže uverivší z pohanov, deti Abrahámove podľa viery, avšak z pohanov. Pravý Boží ľud teda tvoria všetky Abrahámove deti podľa viery.

Z tohto dôvodu musíme byť veľmi pozorní a obozretní, čo sa týka starozákonných prorociev o Izraeli (Jakobovi), a musíme rozlišovať, či a ako sa týkajú etnického Izraela, či a ako sa týkajú ostatku Izraela a či a ako sa týkajú Cirkvi.

Proroctvá o zaslúbenom Mesiášovi

Starozákonné proroctvá o Izraelu zaslúbenom Mesiášovi sa týkajú rôznych skutočností a aspektov jeho príchodu. Niektoré sa naplnili pri prvom príchode. Niektoré sa pri prvom príchode nenaplnili a naplnia sa až pri druhom príchode.

Medzi skutočnosťami a aspekty prvého príchodu patrí proroctvo o Mesiášovi prichádzajúcom na Sion, resp. prichádzajúcom do Jeruzalema ako Kráľ jazdiaci na osľati: „*Plesaj veľmi, dcéra Siona, pokrikuj radostne, dcéra Jeruzalema! Hľa, tvoj kráľ príde k tebe, spravodlivý je a plný spasenia, chudobný a jazdiaci na oslovi, na osľati, žrebcovi oslíc*“ (Zachariáš 9:9, pozri aj 2:10-11). Ďalšími sú proroctvá o trpiacom Mesiášovi (Izaiáš 53. kapitola) a proroctvo o dieťati narodenom z panny: „*Hľa, panna počne a porodí syna a nazve jeho meno Immanuel*“ (Izaiáš 7:14; Matúš 1:22-23).

Medzi skutočnosťami a aspekty druhého príchodu patrí aj to, že Mesiáš príde do Jeruzalema a zhromaždí rozptýlený zostatok izraelského národa – hovoria starozákonné i novozákonné proroctvá (napr. Izaiáš 43:5; Ezechiel 11:17, 20:34, 26:25, 39:28!; Matúš 24:29-31, čo sú proroctvá v eschatologickom význame).

Zo všetkých proroctiev týkajúcich sa zaslúbeného Mesiáša sa v ďalšom texte venujeme len *jeho príchodu do Jeruzalem jazdiac na osľati a proroctvu o trpiacom Mesiášovi*.

Aj keď proroctvá hovorili, že zaslúbený Mesiáš bude trpieť (pozri Izaiáš kapitolu 53), pre izraelský národ to bolo ťažko predstaviteľné. Ich predstava o Mesiášovi-Kráľovi mala iný rozmer ako to, že by Mesiáš mal trpieť a dokonca aj zomrieť. To bolo nepredstaviteľné aj pre jeho učeníkov, ktorí chodili s ním. Keď im Pán hovoril o svojom prichádzajúcom utrpení a smrti v Jeruzaleme (Matúš 16:21), apoštol Peter sa proti tomu kategoricky ohradil: „*Vtedy si ho pojal Peter a začal mu dohovárať hovoriac: Milosrdne sebe, Pane; to sa ti nikdy nestane!*“ (verš 22)

Zaslúbený Mesiáš prišiel

V plnosti časov poslal Boh svojho Syna, aby zachránil to, čo bolo zahynulo (Matúš 18:11). Ježiš Kristus z Nazareta, cez starozákonných prorokov

zasľúbený Mesiáš, prišiel, aby v Jeruzaleme podľa starozákonných Písiem uskutočnil dielo vykúpenia (pozri napr. Izaiáš 49:5-6). Už zo starozákonných prorocstiev bolo zrejmé, že spása sa nebude týkať len Izraela, ale aj pohanov: „... a riekol: *To je primálo, aby si mi bol služobníkom pozdvihnúť pokolenia Jakobove a navrátiť chránených z Izraela; ale som ťa dal za svetlo pohanom, aby si bol mojím spasením až po koniec zeme*“ (Izaiáš 49:6).

Narodil sa z panny menom Mária v Judskom Betleheme za dní kráľa Herodesa (Matúš 2:1). Z toho, čo bolo povedané skrze prorokov, ho poznáme aj pod pomenovaním Ježiš Kristus z Nazareta alebo Nazarejský (Matúš 2:23 a tam uvedené odkazy). Svoju verejnú službu začal, keď mal asi tridsať rokov (Lukáš 3:23). V Jeruzaleme bol ukrižovaný vo svojich tridsiatich troch rokoch, v roku 33 po Kristovi.

V dobe až po Letnice tvorili ľudstvo z Božieho pohľadu dve skupiny ľudí: *Židia a pohanské národy*.

Naplnenie starozákonného prorocstva o príchode Mesiáša

Mesiáš (Kráľ) jazdiaci na osľati

Nemali by sme prehliadať, že Zachariášovo prorocstvo (9:9) o príchode Mesiáša, Kráľa Izraela, do Jeruzalema, jazdiac na osľati, sa už počas prvého príchodu Ježiša Krista na zem naplnilo. Píše sa o tom vo všetkých štyroch evanjeliách (Matúš 21:1-11; Marek 11:1-10; Lukáš 19:28-38; Ján 12:12-13).

Na konci svojej pozemskej služby išiel Ježiš Kristus na sviatok Paschy do Jeruzalema. Svojim učeníkom povedal: „... *ideme hore do Jeruzalema, a Syn človeka bude vydaný najvyšším kňazom a zákonníkom, a odsúdia ho na smrť a vydajú ho pohanom*“ (Marek 10:33). Tak mu to bolo určené, lebo *nie je možné, aby prorok zahynul inde než v Jeruzaleme* (Lukáš 13:32-33). Udalosti okolo jeho príchodu do Jeruzalema odcitujeme podľa evanjelia Marka, ale tak je to aj v ostatných evanjeliách.

(1) A keď sa blížili k Jeruzalemu, k Betfáge a Betánii pri Olivovom vrchu, poslal dvoch zo svojich učeníkov (2) a povedal im: Idte do mestečka, ktoré je tu pred vami, a hneď, keď budete vchádzať do neho, nájdete osla priviazaného, na ktorom ešte nikto z ľudí nesedel; odviažte ho a priveďte. (3) A keby vám niekto povedal, čo to robíte, povedzte, že ho Pán potrebuje a že ho zase hneď sem pošle. (4) A odišli a našli osla uviazaného vonku pri dverách, na ceste, vedúcej popri tom dome, a odväzovali ho. (5) A niektorí z tých, ktorí tam stáli, im hovorili: Čo to robíte, že odväzujete osla? (6) A oni im povedali tak, ako im prikázal Ježiš, a nechali ich. (7) A tak doviedli osla k Ježišovi a hodili naň svoje rúcha, a sadol si naň. (8) A mnohí stlali svoje rúcha na cestu, a iní sekali letorasty so stromov a stlali na cestu. (9) A tí, ktorí išli pred ním a za ním, kričali a hovorili: Hosanna! **Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom!** (10) **Požehnané kráľovstvo nášho otca Dávida, ktoré prichádza v mene Pánovom!** Hosanna na výsostiach!

Podľa Matúša 21. kapitola:

(8) A väčšina zástupu prestierali svoje rúcha na cestu, a zase iní sekali letorasty so stromov a stlali na cestu, (9) a zástupy, ktoré išli pred ním, a ktoré išli za ním, kričali a hovorili: Hosanna v **Synovi Dávidovom!** **Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom!** Hosanna na výsostiach!

Podľa Lukáša 19. kapitola:

(37) ... začalo celé to množstvo učeníkov radujúc sa chváliť Boha veľkým hlasom za všetky divy, ktoré videli, (38) a hovorili: **Požehnaný Kráľ, ktorý prichádza v mene Pánovom!** Pokoj na nebi a sláva na výsostiach!

Podľa Jána 12. kapitola:

(13) ... nabrali palmových letorastov a vyšli proti nemu a volali: **Hosanna, požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom, Kráľ Izraelov!**

Časť izraelského národa prijala Ježiša Krista z Nazareta ako zasľúbeného Mesiáša a Kráľa, prichádzajúceho jazdiac na osľati. Pri jeho ostatnom príchode do Jeruzalema ho videli prichádzať jazdiac na osľati, a vtedy ho prijali a vyhlásili za Kráľa. Naplnili sa tým starozákonné proroctvá o Izraelu zasľúbenom Mesiášovi a Kráľovi. Ježiš Kristus prijal ich oslavovanie a uctievanie ho ako Kráľa Izraela a Mesiáša. Všimnime si, že Ježiš týchto ľudí a ich vyhlasovanie ho za Kráľa neodmietol na rozdiel od tých, ktorý ho chceli vyhlásiť za kráľa po udalosti, keď urobil zázrak nasýtenia veľkého zástupu z piatich chlebov a dvoch rýb (Ján 6:14-15). Týchto odmietol, lebo to by nebolo podľa proroctva a Božieho plánu – vtedy nejazdil na osľati a neprichádzal do Jeruzalema.

Bola to však len čiastka národa, ktorá Ježiša Krista z Nazareta prijala ako Mesiáša a Kráľa jazdiaceho na osľati. Bol to vyvolený *zostatok Izraela* tej doby (Rímskym 11:5) – doby medzi narodením Mesiáša z panny a jeho ukrižovaním v Jeruzaleme.

Nie tak vodcovia národa, najvyšší kňazi, farizeji a zákonníci. Tí sa rozhorčovali a hnevali. Ježiš ich však napomenul. „A Ježiš vošiel do chrámu Božieho... A pristúpili k nemu slepí a chromí v chráme, a uzdravil ich. Ale keď videli najvyšší kňazi a zákonníci tie prepodivné veci, ktoré činil, a deti, že kričia v chráme a hovoria: Hosanna v Synovi Dávidovom! hnevali sa a povedali mu: Čuješ, čo títo hovoria? A Ježiš im povedal: Áno. Či ste nikdy nečítali, že z úst nemlúvniat a tých, ktorí požívajú prsia, pripravil si si chválu?“ (Matúš 21:12,14-16) Nakoniec vydali stanovisko a oficiálne vyhlásili: „... Nechceme, aby tento kraľoval nad nami,“ (Matúš 27:22; Marek 15:12-15; Lukáš 19:14; pozri aj Ján 18:37, 19:14-15) a rukami pohanov, prostredníctvom Piláta a rímskych vojakov, ho ukrižovali.

Proroctvo Krista o ostatku Izraela

Starozákonné proroctvo o príchode Mesiáša jazdiaceho na osľati sa naplnilo. Národ Izrael ako celok však prichádzajúceho Mesiáša a Kráľa neprijal. Keď Ježiš vchádzal do Jeruzalema, zaplakal nad týmto mestom, tým aj nad celým Izraelom, a vyslovil nové proroctvo o *ostatku Izraela*:

(37) *Jeruzaleme, Jeruzaleme, ty, ktorý vraždíš prorokov a kameňuješ tých, ktorí sú kedy poslaní k tebe, koľko rás som chcel zhromaždiť tvoje deti, tak*

ako sliepka zhromažďuje svoje kuriatka pod svoje krídla, ale nechceli ste!
(38) *Hľa, zanecháva sa vám váš dom pustý!* (39) *Lebo vám hovorím, že ma už odteraz nikdy **neuvídíte, až poviete: Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom!*** (Matúš 23:37-39).

V týchto veršoch tým, ktorí ho neprijali (odmietli) povedal: „**že ma už odteraz nikdy neuvídíte, až poviete: Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom!**“ To je dôvod, prečo sa po vzkriesení ukazoval len tým, ktorí ho prijali, svojim učeníkom, svojej Cirkvi a nikomu inému.

Pán Ježiš sa znova vráti na túto zem a príde do Jeruzalema. Príde však až vtedy, až Izrael povie: „*Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom!*“ (Matúš 23:37-39) Nepríde na osľati – toto sa už naplnilo. Apoštol Ján v zjavení videl Pána Ježiša, Kráľa kráľov a Pána pánov, *prichádzať jazdiac na bielom koni* (Zjavenie 19:11), teda už nie na osľati, ale na bielom koni. Pri jeho druhom fyzickom príchode ho budú predchádzať a sprevádzať mocné znamenia a uvidí ho každý obyvateľ na tejto zemi: „*Lebo ako vychádza blesk od východu a ukazuje sa až na západ, tak bude aj príchod Syna človeka...* “ (Matúš 24:27-30).

Izrael zavrhol svojho Mesiáša. Božie spasiteľné konanie s týmto národom však neskončilo. Tak oznamuje aj Izaiáš 54:4-10. Príde čas, keď Izrael spozná svojho Mesiáša a prijme ho. Bude to za druhého príchodu Pána Ježiša Krista.

Trpiaci a ukrižovaný Mesiáš

Trpiaci a usmrtený Mesiáš v starozákonných prorockých je najobšírnejšie predstavený prorokom Izaiášom. Píše o ňom vo viacerých kapitolách, najvýstižnejšie asi v kapitole 53.

Pán Ježiš sa na začiatku svojej služby predstavil v Nazarete slovami proroka Izaiáša 61. „*A podaná mu bola kniha proroka Izaiáša, a otvoriac knihu našiel miesto, kde bolo napísané: Duch Pánov je nado mnou, a preto ma pomazal*

zvestovať chudobným evanjelium, poslal ma uzdravovať skrúšených srdcom, vyhlásiť zajatcom prepustenie a slepým návrat zraku, zlomených poslať na slobodu a vyhlásiť rok Pánov príjemný“ (citované podľa Lukáša 4:17-18). Prišiel ako zaslúbený Pán a Kráľ, ako Syn Dávidov. Robil zázraky a divy, aké nikto iný urobiť nemohol. Vodcovia Izraela však o ňom vyhlásili, že: „Tento nevyháňa démonov, iba Belzebúbom, kniežaťom nad démonami“ (Matúš 12:24). Pán Ježiš po tejto udalosti začal svojim učeníkom kázať, že „musí odísť do Jeruzalema a mnoho vytrpieť od starších a od najvyšších kňazov a od zákonníkov a byť zabitý a na tretí deň vstať z mŕtvych“ (Matúš 16:21).

O jeho prvom príchode, službe, ukrižovaní, vstaní z mŕtvych a na nebo vstúpení sa podrobne píše vo všetkých štyroch evanjeliách. Božie deti o tom všetkom dobre vedia, lebo to je predmetom viery ich spasenia a obsahom živej nádeje na jeho druhý príchod.

C. Od ukrižovania po koniec 1. storočia n.l.

Ježiš Kristus vstal z mŕtvych na tretí deň po ukrižovaní: „*bol pochovaný a že v tretí deň vstal z mŕtvych podľa písem*“ (Lukáš 24:1-3; 1. Korinským 15:4). Ukázal sa svojim učeníkom idúcich do Emaus (Lukáš 24:13-15) a potom tým zhromaždeným jedenástim a tým, ktorí boli s nimi (verš 33). Potom počas štyridsiatich dní svojim apoštolom, ktorým sa aj zjavoval živý po svojom utrpení mnohými dôkazmi ukazujúc sa im štyridsať dní a hovoriac s nimi o kráľovstve Božom (Skutky 1:3).

Potom, keď už bol dal skrze Svätého Ducha prikázania apoštolom, ktorých si vyvolil, bol vzatý hore do neba (verš 1:2). Počas tých štyridsiatich dní vyučoval iba svojich apoštolov (nie všetkých učeníkov) a aj toto učenie, ktoré im teraz odovzdal, je apoštolským učením, na základe je vybudovaná jeho Cirkv, ktorej základom je sám Pán Ježiš Kristus (Efazským 2:19-22).

Od ukrižovania po Bar Kochbu

Po ukrižovaní Ježiša Krista postihli Izrael veľké nešťastia. Chrám bol zbúraný, Jeruzalem zničený a ľud rozptýlený. Toto sa udialo v dvoch etapách.

V 70. roku pod vedením rímskeho vojvodu Títa Vespaziána bol spálený a zbúraný chrám. Mnohých Židov zajali a ako vojnovú korisť odviedli do Ríma.

V rokoch 132 – 135 po Kristovi došlo v Izraeli pod vedením falošného proroka Bar Kochbu k protirímskemu povstaniu. Rímske vojská na rozkaz cisára povstanie kruto potlačili, zničili mesto Jeruzalem a židovské obyvateľstvo rozptýlili. Podrobnejšie o tejto udalosti píšeme v nasledujúcej časti. Obe tieto udalosti znamenali definitívne, konečné rozptýlenie židovského obyvateľstva medzi pohanské národy sveta.

D. Izrael a ľudstvo pred a po Letniciach

Doba *prvého príchodu* Božieho Syna, Ježiša Krista, sa skončila jeho vzatím na nebo (Skutky 1:9). Na Letnice bol vyliaty Svätý Duch. V Jeruzaleme vtedy vznikla Cirkev, Kristova nevesta, telo Kristovo, a po celom svete sa začalo zvestovať evanjelium milosti Ježiša Krista.

Pred Letnicami tvorili ľudstvo dve skupiny ľudí. *Prvú skupinu* tvorili Židia a *druhú* pohania (v novozákonných písmach nazývaní aj „Gréci“). Po Letniciach sú tu už tri skupiny: *Židia (ktorí neuverili v Mesiáša)*, *Gréci* a *cirkev Božia* – „Tak sa chovajte, aby ste neboli urážkou ani Židom ani Grékom ani cirkvi Božej“ (1. Korintským 10:32).

a) Židia

Ako uvádzame v predchádzajúcich dieloch série, Boh si pre svoje zámery s ľudstvom spomedzi všetkých národov vyvolil izraelský národ. Konal s ním zvláštnym spôsobom. Cez starozákonných prorokov im zaslúbil Mesiáša, ktorý k nim príde ako ich Kráľ a Pán. Židia všetkých iných menovali slovami ako: *neveriaci, pohania, neobrezaní* alebo *Gréci* – všetky tieto pojmy sú synonymá na označenie „nežidov“ (tých, ktorí nemajú židovský etnický pôvod).

Avšak nie všetci Židia boli aj skutočnými, pravými Židmi v duchovnom zmysle (Rímskym 2:28-29). Nie všetci boli veriacimi v Boha, poslúchajúcimi a podriaďujúcimi sa Božej vôli. Tak to bolo do príchodu Božieho Syna v tele na túto zem, tak to bolo aj počas jeho prvého príchodu a tak to bude aj do času, keď Mesiáš, Ježiš Kristus z Nazareta, príde do Izraela znova. Boh však v každom čase mal v Izraeli časť národa – *zostatok z Izraela* –, ktorý mu bol verný a poslušný (Rímskym 11:5).

Ako píšeme vyššie [v pasáži *Mesiáš (Kráľ) jazdiaci na osľati*], časť izraelského národa pri prvom príchode do Jeruzalema prijala Ježiša Krista z Nazareta, jazdiaceho na osľati, ako svojho Mesiáša a Kráľa. Došlo k tomu ešte pred jeho ukrižovaním, teda ešte pred jeho vstaním z mŕtvych a pred Letnicami. Bol to *vyvolený ostatok Izraela* na spasenie tej doby.

b) Gréci (pohania)

Títo nemali žiadne poznanie pravého Boha – Boha Izraela. Okrem Židov do Letníc na svete boli len pohania, ktorí uctievali svoje nepravé rozmanité božstvá. Boh do Golgoty, do ukrižovania Ježiša Krista, resp. do vyliatia Svätého Ducha na Letnice, nechal pohanské národy ísť ich vlastnou cestou. Od Letníc sa obrátil aj k pohanským národom a aj im sa skrze evanjelium zvestuje spasenie z milosti skrze vieru (Skutky 11:17-18, 14:16, 17:30).

c) Cirkev Božia

Po nanebovstúpení Ježiša Krista, presnejšie na Letnice vznikla v Jeruzaleme Cirkev Božia, Cirkev Ježiša Krista, ako to bol Kristus zaslúbil: „... *zbudujem*

svoju cirkev, a nepremôžu jej ani brány ríše smrti“ (Matúš 16:18). Je to zvláštny ľud, ktorý nebol a ani nie je samostatným národom. Pochádza zo Židov i pohanov, ktorí sú skrze vieru v evanjelium Ježiša Krista z Nazareta Svätým Duchom sformovaní v jeden celok, jeden ľud, Boží ľud (Efezských 2:11-22).

Medzi Letnicami a prvým vzkriesením

Prítomná doba, v ktorej sa práve nachádzame, v ktorej žijeme a v ktorej žijú všetky národy sveta, je doba medzi Letnicami začiatkom posledného, sedemdesiateho Danielovho týždeň-roka (Daniel 9:24), resp. začiatkom celosvetovej Antikristovej ríše. Doba sedemdesiateho Danielovho týždeň-roka je doba, v ktorej dôjde k vytúženému druhému príchodu Pána Ježiša Krista, k prvému vzkrieseniu mŕtvych a vychvátaniu zo zeme živých patriacich Pánovi a iným udalostiam.

Zostatok Izraela vyvoleného na spasenie v dobe medzi Letnicami a prvým vzkriesením tvoria Židia, ktorí uverili alebo ešte uveria, že ukrižovaný, zomrelý, pochovaný, zmŕtvychvstalý a na nebo vzatý Ježiš Kristus z Nazareta je Izraelu zasľúbený trpiaci Mesiáš (Izaiáš 54. kapitola; Matúš 16:21).

Okrem nich sú v izraelskom národe neposlušní, bezbožní, neveriaci (ateistickí) Židia a časť, ktorá Mesiáša ešte len očakáva.

Izrael po prvom vzkriesení

Podľa Písma (2.Tesalonickým 2:1-4, Matúš 24:21-22 a knihy Zjavenia) k prvému vzkrieseniu z mŕtvych a zo zeme vychvátaniu živých patriacich Pánovi dôjde v druhej polovici posledného Danielovho týždeň-roka. Podrobne o tomto píšeme v cykle článkov, ktoré sa nachádzajú na adrese „[Vychvátenie Cirkvi](#)“. Po udalosti vychvátania Cirkvi na zemi zostanú len bezbožní ľudia zo všetkých národov zeme, bezbožní, neveriaci Židia a *ostatok Izraela* očakávajúci príchod Mesiáša.

Tí, ktorí veria, že im zasľúbený Mesiáš ešte len príde a sna jeho príchod sa

pripravujú. Podľa správ z Izraela sa pripravujú kňazi na svoju kňazskú službu, šijú kňazské odevy a žijú v nádeji, že v Jeruzaleme dôjde aj k postaveniu chrámu Bohu Izraelovmu.

Zdroje

1) J. D. Douglas (vedúci editor) a kol., *Nový biblický slovník*, Návrat domů, Praha 2017,

heslo: *Chronologie Starého zákona*; ISBN 978-80-7255-393-8

2) Samuel J. Schultz, *Starý zákon mluví*, Czech edition, 1991, Viena, Austria

Prechod na [5. diel](#)

Prechod na [obsah kategórie „Boží ľud“](#)

Prechod na úvodnú stránku – [Úvod](#)

Prechod na [Najnovšie články](#) na stránke

Umiestnené: 21. júla 2025

